

GUBITAK PRAVA NA OGRANIČENJE ODGOVORNOSTI I GUBITAK PRAVA NA OSIGURATELJNO POKRIĆE

SUPREME COURT OF CANADA

Peracomo Inc. v. Telus Communications Company, 2014 SCC 29

Peracomo Inc., Réal Vallée, the owners and all other persons having an interest in the fishing vessel "Realice" and the fishing vessel "Realice" – Appellants
TELUS Communications Company, Hydro-Québec, Bell Canada and
Royal & Sun Alliance Insurance Company of Canada – Respondents
CORAM: McLachlin C.J. and Rothstein, Cromwell, Karakatsanis and Wagner J.

VRHOVNI SUD KANADE

Predmet: Peracomo Inc. v. Telus Communications Company, 2014 SCC 29

Stranke: prvotuzitelj – TELUS Communications Company, Hydro-Québec, Bell Canada, drugotuzitelj – Royal & Sun Alliance Insurance Company of Canada; tuženik – Peracomo Inc., Réal Vallée, the owners and all other persons having an interest in the fishing vessel "Realice" and the fishing vessel "Realice"

Vijeće: McLachlin C.J. and Rothstein, Cromwell, Karakatsanis and Wagner JJ.

23. travnja 2014.

Šteta na podvodnom svjetlovodnom kablju – Standard bezobzirnog ponašanja znajući kako će šteta vjerojatno nastupiti – Konvencija o ograničenju odgovornosti za pomorske tražbine – Gubitak prava na ograničenje odgovornosti – Namjerno protupravno postupanje – Izuzeće osigurateljnog pokrića – Usporedba i međuovisnost instituta ograničenja od odgovornosti i instituta osigurateljnog pokrića – Usporedba gubitka prava na ograničenje odgovornosti i izuzeća osigurateljnog pokrića

Odluka

Vrhovni sud Kanade, u pravnoj stvari tužitelja TELUS Communications Company, Hydro-Québec, Bell Canada (suvlasnici oštećene imovine, prvotuzitelji) i Royal & Sun Alliance Insurance Company of Canada (osiguratelji, drugotuzitelji), protiv g. Valléea (osobno), Peracomo Inc. (g. Vallée *alter ego* kompanije), i ribarske brodice Realice (*in rem* tuženik), odbio je tužbeni zahtjev prvotuzitelja za isplatu naknade štete u punom iznosu štete, i prihvatio tužbeni zahtjev drugotuzenika za isključenje osigurateljnog pokrića.

Činjenice

Ribar g. Vallée, vlasnik kompanije Peracomo Inc. (g. Vallée djeluje kao *alter ego* te kompanije), u čijem se vlasništvu nalazi ribarska brodica Realice na rijeci St. Lawrence, Quebec, Kanada, na kojoj se već 50 godina bavi djelatnošću ribarenja (pretežito izlov riječnih rakova), u uvjerenju kako je riječ o nekorištenom i odba-

čnom podvodnom kablju, 2006. godine prerezao je isti kako bi oslobodio svoju ribarsku mrežu koje se zaplela o kablju. Potrebno je istaknuti kako je, sukladno svjedočenju tuženika, isti došao prvi puta u kontakt s kabljom prethodne godine (2005. godine), kada je sidrom napipao kablju te ga izvukao na površinu. Nedugo nakon toga, tuženik je, prema vlastitoj tvrdnji, posjetio lokalni muzej gdje je uočio određeni dokument (tuženik se tijekom svjedočenja nije mogao sjetiti o kakvoj je vrsti dokumenta bilo riječi, iako je prvotno tvrdio kako je bila riječ o pomorskoj karti) na kojem je bila ucrtana linija u području gdje vrši ribolov, i uz koju je rukom dopisana riječ "napušteno". Iako je, prema vlastitim riječima, nad tim dokumentom zadržao pogled svega nekoliko sekundi, zaključio je kako je riječ o kablju koji je nedavno otkrio. Tuženik nije učinio nikakve dodatne napore kako bi se kod nadležnih javnih vlasti raspitao o prirodi i svrsi kabla, niti je ažurirao pomorske karte (pri čemu se ujedno misli i na karte unutarnjih plovidbenih putova) na svojoj brodici, a koje bi pružile relevantnu informaciju u svezi, između ostaloga, prirode i svrhe otkrivenog kabla. Nedugo nakon toga, tuženik je ostvario drugi susret s istim kabljom, kada se ribarska mreža ponovno zaplela o isti. Nakon što je kablju izdigao na površinu, prerezao ga je uporabom električne pile. Isti incident ponovio se nešto kasnije, s istim činom rezanja kabla.

Predmetni svjetlovodni kablju (Sunoque I) je ipak bio u uporabi, te su vlasnici kabla, kompanija Telus Communications i ostali, pretrpjeli štetu (popravak kabla) u iznosu od US\$1 milijun.

Spor

Prvotuzitelj je ustvrdio kako čin tuženika odgovara namjeri izazivanja štete, bezobzirno znajući kako će takva šteta vjerojatno nastupiti, čime tuženik, sukladno 1976. LLMC Konvenciji (implementirana u kanadskom Zakonu o pomorskoj odgovornosti iz 2001. godine, Par III), gubi pravo na ograničenje odgovornosti u iznosu od CAD\$500.000 (kanadski dolari).

Drugotuzitelj (osiguratelj) je ustvrdio kako je tužitelj (osiguranik) postupio krajnje nepažljivo (kanadski zakon koristi standard "*willful misconduct*", koji više odgovara standardu "bezobzirnog ponašanja", a što, slično standardu *dolus eventualis*, označava teži stupanj nedopuštenog protupravnog djelovanja koji odgovara bezobzirnem nemaru usprkos dužnosti znanja ili znanju o vjerojatoj šteti), te je sukladno tome zaniijekao pravo na osigurateljno pokriće (sukladno s.53(2) kanadskog Zakona o pomorskom osiguranju iz 1993. godine).

Tuženik je osporio navode prvotuzitelja i drugotuzitelja te ustvrdio kako je djelovao u čvrstom uvjerenju da je kablju napušten, te da rezanjem istog ne čini nikakvu štetu nikome. Sukladno tome, uložio je prigovor ograničenja odgovornosti, te zatražio priznavanje prava iz osigurateljnog pokrića.

Prvostupanjski i drugostupanjski sudovi ustvrdili su kako je tuženik prekršio izvanugovornu obvezu skrbi o tuđoj imovini (*"common law duty of care"*), namjerno učinio štetu na tuđoj imovini (*"common law international tort of trespass to goods"*), te prekršio statutornu dužnost ažuriranja pomorskih karata radi odražavanja sigurnosti plovidbe, a što uključuje i ažuriranje informacija o podvodnim kablovima na uobičajenim plovidbenim putovima i mjestima izlova ribe (sukladno Pravilniku o kartama i nautičkim publikacijama iz 1995. godine), a koji predstavljaju realnu opasnost u plovidbi. Prvostupanjski sud je, dodatno, u nedostatku dokaza kojima bi tuženik potkrijepio svoje navode u svezi uvjerenja o prirodi i svrsi kabla, ustvrdio kako pomorska karta koju tuženik spominje ne postoji, niti je ikada postojala. Zaključno, prvostupanjski i drugostupanjski sudovi donijeli su odluku po kojoj tuženik gubi pravo na ograničenje, te se istom, iz istih razloga, uskraćuje pravo na osigurateljno pokriće.¹

Vrhovni sud je prihvatio stav nižih sudova po pitanju zahtjeva drugotužitelja na uskratru prava iz osigurateljnog pokrića. Istovremeno je Vrhovni sud izmijenio dio presude nižih sudova po pitanju prvotužiteljevog tužbenog zahtjeva te dopustio tuženiku pravo na ograničenje odgovornosti. Sud je ustvrdio kako ponašanje tuženika nije ispunilo sve preduvjete nužne za gubitak prava na ograničenje odgovornosti, jer je za nastanak takve pravne posljedice nedostajao subjektivni element – spoznaja tuženika kako će nastupiti točno određena šteta. Konkretno, sud je prihvatio tvrdnju tuženika kako je u trenutku rezanja kabla vjerovao kako kabel, iako svjestan njegove uobičajene namjene, nije u uporabi, te kako po ničemu nije mogao zaključiti suprotno. Sukladno tome, Vrhovni sud je dopustio tuženiku pravo na ograničenje odgovornosti.

Komentar

Dok 1976. LLMC Konvencija zahtijeva objektivnu (samo ponašanje) i subjektivnu (znanje o konkretnim štetnim posljedicama takvog ponašanja) analizu ponašanja odgovorne osobe kako bi se ustvrdio eventualni gubitak prava na ograničenje odgovornosti (sukladno članku 4. Konvencije), kanadski Zakon o pomorskom osiguranju iz 1993. godine zahtijeva isključivo objektivnu procjenu ponašanja osiguranika kako bi se uskratilo pravo osiguranika na potraživanje isplate osigurnine (odnosno, naknade štete u smislu ugovora o osiguranju od odgovornosti) u slučaju nastupa osiguranog slučaja.

Nejasno je zašto je Vrhovni sud zanemario činjenicu kako je već prvostupanjski sud ustvrdio kako tuženik ničim nije dokazao pokušaj upoznavanja s prirodom i svrhom podvodnog kabla (muzej, dokument, rukom pisana bilješka), već je iste

¹ Vidi više: J. Marin, Opće i posebno ograničenje odgovornosti za pomorske tražbine u novijoj stranoj sudskoj praksi, PPP god. 50 (2011), 165, str. 102 – 104.

navode tuženika prihvatio kao dostatne razloge za prihvaćanje stava kako tuženik nije imao spoznaju o konkretnim štetnim posljedicama svog čina (uzastopno rezanje istog kabla). Prvostupanjski sud je ustvrdio kako tuženik ne samo da nije uspio uvjeriti isti sud o istinitosti činjenica koje iznosi, već je evidentno kako je, sve i da su iznesene činjenice istinite, svjesno ostao u neznanju. Naime, pažljivi nautičar, koji se pridržava propisa o sigurnosti plovidbe, pravodobne i provjerene informacije o plovidbenim putovima i ostalim morskim zonama od interesa (a što uključuje i ribolovne zone) ne pribavlja u muzeju ili sličnim mjestima već putem službenih pomorskih karata koje se moraju redovito ažurirati. Tuženik u tom smislu nije poduzeo ništa, a dodatno je ustvrđeno kako je relevantna pomorska karta prisutna na brodicu tuženika stara 20 godina, dok je pravodobna informacija o prirodi i svrsi predmetnog kabla, iz koje je razvidno kako je kabel u uporabi, prisutna u verzijama relevantne pomorske karte od 1999. godine. Sve i da tuženik, iz nejasnih razloga, nije bio u mogućnosti pribaviti ažuriranu pomorsku kartu, ništa ga nije sprečavalo da u razdoblju od jedne godine (od prvog doticaja s kablom do prvog rezanja istoga) kontaktira relevantno javno tijelo te se raspita o prirodi i svrsi istog. Vrhovni sud je propustio obrazložiti zašto je sporni posjet muzeju izjednačio s ponašanjem prosječnog pažljivog nautičara, mornara, odnosno ribara, te zašto je odbio razmotriti dužnost tuženika na pridržavanje propisa o sigurnosti plovidbe. Naime, kako su prvostupanjski sud i drugostupanjski sud ustvrdili, suprotno navodima tuženika, tuženik je zapravo bio svjestan činjenice kako ne zna pravu istinu o prirodi i svrsi kabla, a zadovoljavanje površnom i neprovjerenom informacijom iz muzeja (tvrdnja čija istinitost nije dokazana) predstavlja ništa više nego pomanjkanje interesa na strani tuženika da ustvrdi stvarno stanje stvari kako bi spriječio odnosno otklonio potencijalne štetne posljedice svog budućeg djelovanja, čime se tuženikov izostanak činjenja (propust pribavljanja adekvatne informacije o prirodi i svrsi kabla, bilo putem ažuriranih pomorskih karata, bilo putem upita kod relevantnog javnog tijela) odnosno tuženikovo činjenje (rezanje kabla u dva različita navrata) izjednačava s bezobzirnim djelovanjem uz punu svijest da postoji stvarna i vjerojatna mogućnost kako će uslijed takvog činjenja nastupiti konkretna šteta (kvar na kابلu, onemogućavanje poslovanja, troškovi popravka istog, gubitak zarade, i sl.). Naime, i sam je tuženik, kako je prethodno navedeno, ustvrdio kako je svjestan uobičajene prirode i svrhe kabla u uporabi, te je temeljem toga znanja mogao razumno pretpostaviti i predvidjeti sve štete koje proizlaze iz rezanja istog.²

² Od interesa je u tom smislu usporediti presudu kanadskog Vrhovnog suda s presudom Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, Pž-1092/01 (Vijeće: Pelicarić, Šimac i Veljak, 12. veljače 2014. godine). Tužitelj, HT-Hrvatske Telekomunikacije d.d., zahtijevao je naknadu štete nastale uslijed navodne štetne radnje tuženika, Linijske nacionalne plovidbe d.d., kojom je oštećen podvodni svjetlovodni kabel. Prema iskazu svjedoka na strani tuženika (ronilac angažiran od strane tuženika s ciljem oslobađanja sidra), sidro tuženog broda zakačilo se o neki drugi, evidentno stariji kabel koji, prema iskazu istog svjedoka, nije bio u uporabi i koji je bio prekinut na više mjesta. Isti je svjedok

Sukladno komentarima većine članova sudačkog Vijeća, može se pretpostaviti kako je prethodno navedena odluka donesena s ciljem naglašavanja "neprobojnosti" prava na ograničenje odgovornosti ("*virtually unbreakable*", kako se učestalo navodi prilikom komentiranja prava na ograničenje odgovornosti prisutnog u tekstu Konvencije iz 1976. godine), a što se dodatno potvrđuje na nekoliko mjesta u presudi gdje većina kritizira odluku prvostupanjskog i drugostupanjskog suda kao izravno suprotstavljenu namjeri i svrsi međunarodnog instrumenta. Pritom se većina poziva i na relevantne rasprave koje su prethodile usvajanju konačnog teksta Konvencije, pri čemu se na nekoliko mjesta pozivaju na komentare istaknutoga engleskog suca Lord Diplocka koji je zagovarao stav kako pravo na ograničenje odgovornost treba temeljiti na principu sukladno kojem gubitak toga prava počinje gdje osigurateljno pokriće završava. Valja, međutim, podsjetiti da je isti uvaženi sudac u bitnome pridonio konačnoj odluci u predmetu *Tojo Maru*³. Iako je u tom predmetu spašavatelj izgubio pravo na ograničenje odgovornosti uslijed činjenice kako isto nije bilo adekvatno uređeno relevantnom Konvencijom iz 1957. godine (spašavatelj, slijedom činjenica spora, nije ni imao pravo na ograničenje, te se u tom smislu i vodila rasprava po pitanju prava na ograničenje), činjenice spora ukazuju na znanje zapovjednika spašavateljskog remorkera kako ostaci plina nisu do kraja uklonjeni između oplata tankera, te kako je o istom obavijestio ronionca koji, usprkos dobivenoj informaciji, bezobzirno zaranja s ciljem podvodnog varenja, svjestan činjenice kako doticaj s plinom predmnijeva eksploziju. Logika razmišljanja Lord Diplocka u tekstu presude predmeta *Tojo Maru* nameće zaključak kako ništa ne opravdava takvo neodgovorno ponašanje štetnika, pa čak niti javni interes uspostavljen u obliku instituta gotovo neprobojnog prava na ograničenje odgovornosti.

primijetio kako se pored tog kabela nalazio drugi, evidentno novi kabel (udaljenost od 30 do 100 metara). Iako je svjedok ustvrdio kako je za tuženika napravio podvodne fotografije, tuženik je na traženje suda izjavio kako je iste izgubio. Visoki trgovački sud nije prihvatio iskaz svjedoka kao vjerodostojan jer, prema iskazu tuženika u trenutku u kojem se sidro zakačilo za kabel sidro nije bilo moguće podići na brod, niti se brod više mogao pomaknuti. To upućuje na činjenicu kako nije mogla biti riječ o sponi sidra i starog kabla, jer bi u takvom slučaju tuženikovom brodu bilo jednostavno samom snagom motora prekinuti vezu ili podići sidro na brod, a što ne bi trebalo predstavljati veći problem jer je stari kabel, sukladno izjavi svjedoka, bio na više mjesta prekinut. Istovremeno, bitno je naglasiti kako tuženik ničim nije uspio dokazati postojanje starog kabla na mjestu gdje se tužiteljevom kablom dogodila šteta. Također, valja upozoriti na činjenicu kako rezultati službene istrage štetnog događaja, učinjeni dostupnima sudu, ukazuju na postojanje samo jednog (telefonskog) kabla na mjestu štetnog događaja. Pritom je Visoki trgovački sud prihvatio činjenicu kako je zapovjednik tuženikovog broda prekršajno kažnjen zbog sidrenja na mjestu koje nije predviđeno za sidrenje, a što je dodatno potkrijepilo uvjerenje kako je šteta nastupila uslijed činjenice kako tuženik nije uložio dostatnu pažnju o sigurnosti plovidbe. Slijedom navedenoga, sud je meritorno prihvatio tužbeni zahtjev. Vidi također: VSRH, Revt 14/2005-2, 9. veljače 2005. godine (Vijeće: Milas, Mikšić, Ramušćak, Potočnjak-Radelj, Gasparini) – naknada štete zbog oštećenja podvodnog 35 KW visokonaponskog kabla (tuženikov brod sidrom prouzročio oštećenje).

³ *The Tojo Maru* [1972] A.C. 242.

Ne ulazeći u ovom trenutku u opravdanost znatno otežane mogućnosti pobijanja prava na ograničenje odgovornosti, interesantno je za primijetiti kako sam Vrhovni sud s jedne strane promiče opstojnost i svrsishodnost Konvencije, dok s druge strane smisao iste dovodi u pitanje. Naime, kao što je prethodno navedeno, Vrhovni sud je odbio pravo tuženika na osigurateljno pokriće, što podrazumijeva kako će tuženik sam snositi iznos naknade štete, sukladno odredbi o ograničenju odgovornosti. Svrha postojanja instituta ograničenja odgovornosti, na koji po prirodi stvari pristaju i oštećena osoba i štetnik, jest uspostaviti predvidljivost po pitanju izloženosti novčanim davanjima. Takva predvidljivost podrazumijeva relativno jednostavan izračun potrebne visine osigurateljnog pokrića kako bi se poduzetnici pomorskog poduhvata bez straha od financijske propasti mogli baviti tom djelatnošću. Istovremeno, predvidljivost financijske izloženosti omogućava jednostavniji izračun premija osiguranja, a što se u bitnome odražava na cijenu i isplativost pomorskih usluga. Navedeno predstavlja neke od ključnih razloga zašto se opetovano ponavlja kako je instrument prava na opće ograničenje odgovornosti, sukladno Konvenciji iz 1976. godine, postavljen kao "neslomljiv", jer pravna sigurnost prava na ograničenje omogućava sve prethodno navedene beneficije. Isto vrijedi i za posebne institute ograničenja odgovornosti, te poglavito za postojanje obveznog osiguranja od odgovornosti, pri čemu se uvijek naglašava položaj slabije stranke (oštećene osobe) te nužnost da se istoj pruži adekvatna zaštita u smislu štetnikovog osigurateljnog pokrića koje će osigurati adekvatnu financijsku naknadu štete. Prihvatanje, s jedne strane, prava na ograničenje odgovornosti, te, s druge strane, istovremeno onemogućavanje prava na osigurateljno pokriće, djeluje krajnje zbujujuće. Naime, Konvencija obrazlaže tvrdo postavljeno pravo ograničavanja odgovornosti na način da se istovremeno pruža i valjano uvjerenje kako će oštećene osobe, putem dostupnog osigurateljnog pokrića, ostvariti određenu naknadu pretrpljene štete. Time se štiti javni interes, kako u smislu zaštite broderske industrije, tako i trećih, oštećenih osoba. U predmetnom se sporu, međutim, navedeni javni interes očigledno gubi, jer neodgovorno ponašanje broдача s jedne strane ne dovodi u pitanje javni interes u smislu zaštite broderske industrije (pa makar djelomično, u smislu ograničenja krajnjeg iznosa naknade štete koju broдар sam snosi), dok s druge strane to isto neodgovorno ponašanje broдача dovodi oštećene osobe u nezavidan položaj, po kojem eventualnu naknadu štete mogu potraživati isključivo od štetnika – a što se u praksi pokazalo toliko otežavajućim da je u tu svrhu u međunarodnom pomorskom pravu, kao što je prethodno navedeno, uveden institut obveznog osiguranja od odgovornosti, čime se u bitnom popravljaju položaj oštećene osobe. Sukladno ovoj logici, presuda kanadskog Vrhovnog suda predstavlja korak unazad u razvoju međunarodnog (i privatnog) pomorskog prava. Bitno je istaknuti kako ovakav presedan dovodi u pitanje ne samo realnu šansu naknade štete (u predmetnom sporu malo je vjerojatno da će prvotuzitelj ostvariti puni iznos doznačene štete zbog izostanka osigurateljnog pokrića – a što

zapravo ukazuje na činjenicu kako je predmetnom presudom treća osoba [prvotuzhitelj] stavljena u teži položaj od samog štetnika), već otvara mogućnost izmjena i dopuna polica osiguranja, jer je moguće kako će osiguratelji prepoznati značaj ove presude, te nastojati proširiti njezin utjecaj u svom svakodnevno poslovanju.

Usporedbe radi, valja podsjetiti na predmet PŽ-3312/87-2, koji se vodio pred Privrednim sudom Hrvatske, (Vijeće: Vujović, Eraković, Jakaša, 30. rujna 1988. godine), u kojem je sud, nakon što je ustvrdio kako je šteta na robu nastala uslijed grube nepažnje brodarar, presudio kako brodarar odgovara neograničeno (sukladno relevantnoj odredbi Haških pravila). Međutim, u obrazloženju presude sud navodi kako je brodarar ne samo propustio uložiti dužnu pažnju, već se prilikom obavljanja djelatnosti nije pridržavao niti općeg načela savjesnosti i poštenja ni dobrih običaja. Vijeće je ustvrdilo kako je brodarar "... znao i morao znati da šteta može nastati, a postupao je... na način koji je očigledno [teret] doveo u opasnost i oštetio [isti]...".⁴ Može se pretpostaviti kako je Vijeće, prilikom vrednovanja ponašanja štetnika, u određenoj mjeri promišljalo *de lege ferenda*, jer citirano obrazloženje u svojoj biti odgovara standardu prisutnom u Haško-Visbyjskim pravilima. Pritom Vijeće ničim nije pokazalo kako smatra da javni interes – u smislu zaštite interesa brodarske industrije – čime se posljedično štite i drugi povezani interesi – može biti prepreka pravu oštećenika na naknadu pune štete kada ponašanje štetnika prelazi tolerirane granice nepažljivog ponašanja. Ako se prethodno iznesena pretpostavka prihvati kao točna, riječ je, općenito, o jednoj od rijetkih presuda uopće koja dopušta gubitak prava na ograničenje sukladno standardu bezobzirnog ponašanja znajući kako će šteta vjerojatno nastupiti.

Kao što je prethodno navedeno, subjektivni element odgovornosti nije nužan sastojak odluke o uskraćivanju osigurateljnog pokrića, te je posljedično tome Vrhovni sud prihvatio zahtjev osiguratelja na isto. U izdvojenom mišljenju sudac Wagner ističe kako bi se odredbe Zakona o pomorskoj odgovornosti iz 2001. godine i Zakona o pomorskom osiguranju iz 1993. godine trebale tumačiti usklađeno, te smatra kako bi, sukladno tome, tuženik morao ostvariti pravo, kako na ograničenje odgovornosti, tako i na isplatu osigurnine. Za razliku od prethodno iznesene kritike na odluku Vrhovnog suda – u smislu zaštite oštećenih strana – sudac Wagner stavlja naglasak na druge interese za koje vjeruje kako zavrjeđuju daljnje promišljanje. Sudac je, naime, iskazao uvjerenje kako relevantne odredbe Zakona o pomorskom osiguranju zahtijevaju dokazivanje subjektivnoga elementa prilikom utvrđivanja odgovornosti, te kako izraz "*willful misconduct*" uključuje i znanje o konkretnoj šteti koja predstoji, a što, prema sucu Wagneru, pretpostavlja dokaz namjernog protupravnog djelovanja (sukladno tvrdnji suca Harringotna u drugostupanjskom postupku). Suprotno tome, većina je ustvrdila kako gubitak prava na osigurateljno pokriće proistječe ne

⁴ Vidi: Odluke domaćih sudova i drugih organa: A. Eraković, *Prijevoz stvari morem – primjena prava*, UPP vol. 32, br. 127-128 (3-4), str. 287.

samo iz namjernog protupravnog djelovanja, već i drugih neprimjerenih činidbi odnosno propusta. Pritom se većina poziva na sve prethodno navedene elemente neprimjerenog djelovanja odnosno propusta (propust ulaganja dužne pažnje vezano uz sigurnost plovidbe, te propust pribavljanja valjanih informacija o prirodi i svrsi kabla), koje nije uzela u obzir prilikom razmatranja pitanja prava na ograničenje odgovornosti, te koji, sukladno stavu većine, ne predstavljaju ponašanje izjednačeno s bezobzirnim znanjem da će šteta vjerojatno nastupiti, ali predstavljaju onu vrstu ponašanja koja se može svrstati pod pojam "*willful misconduct*". Međutim, za razliku od standarda bezobzirnog ponašanja znajući da će konkretna šteta vjerojatno nastupiti, za nastup pravne posljedice gubitka osigurateljnog pokrića, većina je našla potrebnim dokazati kako je tuženik bio svjestan da reže podvodni kabel – što samo po sebi predstavlja nerazumno izlaganje riziku – pri čemu je bio krajnje indiferentan spram eventualnih štetnih posljedica, odnosno, vjerovao je kako štetne posljedice neće nastupiti.

Dr. sc. Mišo Mudrić, viši asistent predavač

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Katedra za pomorsko i općeprometno pravo

Summary:

**LOSS OF RIGHT TO LIMIT LIABILITY AND LOSS OF INSURANCE
COVERAGE**

Damage to an Underwater Fiber-Optic Cable – Standard of Reckless Behavior with Knowledge that Damage will Probably Result – LLMC Convention – Loss of Right to Limit Liability – Willful Misconduct – Insurance Coverage Exclusion – Comparison and Inter-relationship between Limitation of Liability and Insurance Coverage – Comparison between Loss of Right to Limit Liability and Insurance Coverage Exclusion